

SZIKSZOFON 3S
type 7030 - 1930

Nosztalgia Rádió Hírújság

ORION 555
1936

Rádiógyűjtők Magyarországi Klubja

2000. Február

III. évfolyam 1. szám

Rádió - televízió - telefon - magnetofon - és egyéb elektrotechnikai hobbysták klubja

Szerkeszti: Kóger László és Biliczky István kiadja: Szécsényi Lajos

Klubhírek

Ez a harmadik évünk. Egyesületünk létszámban is megerősödött, bőven elkerülte a 200 főt, ezért újságunk példányszámát 300 db-ra emeljük. Ezévi két kedvencünk legyen a Szikszofon 3S és az Orion 555 a bal és jobb felső sarokban. A mostani számban mindenki megtalálhatja a tagdíjbefizetéséhez a csekket. Kasszánk eléggé üres, ezért kérem a tisztelt tagokat, hogy a tagdíjat mielőbb befizetni szíveskedjenek, melynek összege a 2000. évre 1500 Ft. Akinek elmaradása van, természetesen azt is kérnénk befizetni.

Ebben az évben dec. 1-jén lesz75 éve hogy megindult a Magyar Rádió hivatalos adása. Illő lenne egy kis összejövetelen megemlékezni, illetve talán lehetséges lesz, hogy a klub tagjai részt vegyenek a Magyar Rádió hivatalos ünnepségén. Felhívom a tagság figyelmét, hogy gyakrabban vegyék igénybe a csere-bere rovatot. Lehet, hogy a régi ritka alkatrészeket itt sem lehet beszerezni, hisz mindenki azt gyűjti.de a hiányos, fiatalabb évjáratú készülékekhez biztosan könnyebb a csere-bere

A Puskás Technikumban rendezett találkozón felmerült, hogy az újság szerkesztésében hogyan tudna segíteni a tagság. Nos, szivesen venném ha a hobbitársak is írnának készülékekről bemutató írásokat, esetleg nyithatnánk egy "Így javítottam meg" sorozatot, így rövidebb cikkek is elegendőek lennének. Ezenkívül az is nagy segítség lenne, ha minél többen írnának cikket az újságban.

Kóger László

Egyesületi hírek

Egyesületünk tervezte, hogy felveszi a kapcsolatot külföldi, hasonló nosztalgia rádióklubokkal. De ahogy ez az olaszokkal sikerült, az teljesen véletlen volt. Luciano Marcellini úr októberben Budapesten tartózkodott, és a Rádiótechnika szerkesztőségében megtudakolta a nevemet és telefonszámomat. Még aznap délután meglátogatott, megnézte készülék, cső- és szakirodalom gyűjteményemet, de akkor még konkrét kapcsolatfelvételről nem volt szó.

Most év elején hozott a posta egy csomagot, benne egy csodálatos kiállítású könyv, címe: Radio fra Storia e Collezione (A rádió története és gyűjteménye), színes képekkel a legszebb rádiókkal a húszas évektől kezdve, párhuzamosan szövegben a rádiózás története, kezdve Hertz kísérleteitől, Marconi szikratávíróján át, a műsorszórás megindulásáig. A könyv szerzője, Marcellini úr küldött két mintapéldányt az AIRE bulletinjából (Associazione Italiana per la Radio d'Epoca, az Antik Rádiók Gyűjtőinek Olaszországi Egyesületének lehet fordítani), ez az ottani Nosztalgia Rádió Hírújság.

Részlet a kísérőlevélből: "Örömmel értesítem, hogy az AIRE elnöke, Nerio Neri úr együttműködésre kéri fel a Magyarországi Rádiógyűjtők Klubját. A két egyesület kölcsönösen regisztrálja egymást, mint tiszteletbeli tagot, és a kiadványait ingyenesen juttassa el egymásnak." Mivel ezt alapszabályunk lehetővé teszi, a vezetőség néhány tagjának megbeszélése alapján az igenlő választ elküldtük.

Mihelyt anyagi forrásaink lehetővé teszik, mi is szeretnénk hasonló könyvet a magyar vevőkészülékekről, esetleg nagyobb gyártónként külön kötetben (Telefongyár, Philips, Orion, Telefunken, EKA és kisebb gyártók). Kérjük tagjainkat, hogy ezzel kapcsolatos ötleteiket és felajánlásaikat (képanyag, fényképezhető készülék, nyomdai kapacitás stb.) a következő gyűléseken vagy levélben közölni szíveskedjenek.

Simoncsics László

Tartalomból:

Bozzay Dezső első ipari formatervezőnk
Egyenirányító csövek
Kétszeres transzponálás
Standard 4455/A
Bemutatkozó: Csige József
Viktória 1935

Forrás: Művészet 1974/2
/Részlet/

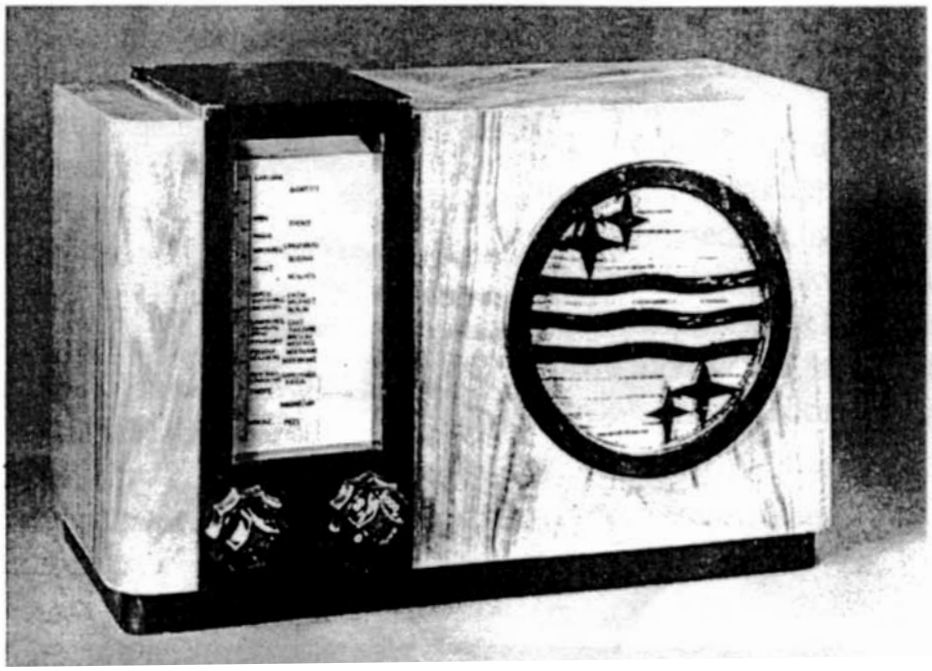
Bozzay Dezső

Első ipari formatervezőnk

Közel negyven éve, a magyar ipar két világháború közti időszakának viszonylagos fellendülése idején, a világválságot követő harmincas évek derekán kezdte tervezői munkásságát Bozzay Dezső. Abban az időben, amikor egyes iparágazatokban az előrelépés nemcsak mennyiségi eredményekkel, hanem minőségi változásokkal is járt. Az élenjáró területeken egyre nyilvánvalóbban ismerték fel és hasznosították a „formatervezés" kereskedelmi értékeit. Közéjük tartozott a rádióipar.

Bozzay Dezső 1935-ben, 23 éves iparművész hallgatóként került kapcsolatba a kiterebélyesedő rádiógyártással. Első megvalósult munkáit a nemzetközi piacon jól ismert Philips-cég hazai gyáregysége részére készítette, majd sikeres bemutatkozás után, 1937-től a Philips Művek státusos tervezőjeként dolgozott.

Alkalmazása és tevékenységi köre ebben a formában úttörő volt a hazai iparban –mint a *Magyar Műhely-Szövetség* inspiráló szerepe a *Deutscher Werkbund*hoz –, munkája Peter Behrens szétsugárzó munkásságához hasonlítható alapvonásaiban. Sokféle megbízása során mind cégének, mind más vállalatoknak - gyakran a konkurenciának - különféle terveket készített. Tervezett rádiókat, zeneszekrényeket, gramofonokat, kiállításokat, plakátokat, bélyegeket és levélpapírt. Tevékenysége központi részét mégis

Bozzay Dezső: Philips Olimpia rádiókészülék (1936)

Bozzay Dezső: Telefunken 540V rádiókészülék (1939)

Bozzay Dezső: Körtelefon a Beloiannisz Híradástechnikai Gyár számára (1957)

leginkább a híradástechnikai eszközök, azon belül is a rádiók tervezése képezte. E témakörben született munkái a hazai rádióforma érzékletes fejlődéstörténetét mutatják.

Korai munkái a Philips-cég reklámigényét kielégítő, ugyanakkor friss szemléletet kifejező megoldások. Ilyen a sikeres Philips-emblémát népszerűsítő, erőteljesen geometrikus, építészeti fogantatású „Olympia" (1936). „A készülék igen ízléses, fényezett kaukázusi diószekrénybe van építve, amely minden környezetbe beillik. Nagy, álló skáláján az állomások jól olvashatók" - hirdette a cég népszerű gyártmánya formai kvalitásait.

Rövidesen kialakult a rádió klasszikus formája, elsősorban a nagy teljesítményű és drágább készülékeknél, amelyeknek furnírozott fadoboza mértéktartó, kiegyensúlyozott elemelrendezése - kisebb változtatásokkal - hosszú időn át fennmaradt. Érett példája a *Telefunken 540 V jelű* (1939) nyomógomb-automatával felszerelt, nagy teljesítményű „luxus szuper-rádiókészülék". A korszerű teljesítményhez elegáns forma: horizontális, furnérozott doboz, élmegvilágítású állomásnévskála (saját bevezetése), új varázsszem párosult.

A kor népies, imitatív tárgydíszítési igénye azonban elkerülhetetlenül - többnyire igen jellemző területeken - megtalálható munkáinál is. Ilyen a társadalmi szempontból jelentős *Néprádió*, amelyet a kartellba tömörült különböző cégek nagy példányszámban gyártottak 1939-től. Nyugodt tömegű bakelitháza az „egyszerűbb" vásárló-közönség részére népies motívumokkal készült.

Ugyanakkor figyelemre méltó műszerszerű kialakításaira is ebből az újonnan elterjedő anyagból találunk példákat: ilyenek a Siemens-cégnek tervezett készülékei a negyvenes évek elején, egyszerű, tárgyias formájukkal, kör alakú, illetve horizontális állomásnévlap-kialakítással.

A harmincas évek második felében, a negyvenes évek elején végzett tevékenysége nem csak jobb gyártmányok létrejöttét segítette elő. Jelentősen hozzájárult - mind az iparban, mind a művészeti tudatban - az ipari tárgyak formai-esztétikai megoldása szükségességének szélesebb körű elfogadásához is, amelyet a *Magyar Iparművészet* 1941-es évfolyamában publikált rádiókészülékei is példáznak.

A II. világháború után különféle helyeken és beosztásokban dolgozott: formaszemléletének átalakulását, tervezői oeuvrejének kiszélesedését figyelhetjük meg. A korábbiaknál mozgalmasabb formák felé törekvésének ugyanakkor még az előző korszakra utaló díszítéseknek kifejezője a Philips 1949-es rádiócsaládja: a *Pajtás*, a *Jóbarát* és a *Mestermű* készülék. A ferdén metszett bakelitkagylók, az ívelő állomásnévtábla, illetve a szalaglezárás a stílus-

váltás bizonyítói. Az ívelő, lágy vonalakkal való formálást már egyértelműen érzékelteti a Magyar Adócsőgyár részére tervezett *Főnök-titkári telefon*. Az ötvenes évek második felében a hazai gyakorlatban általánossá vált áramvonalas szobrászi formajegyeket részben ugyan indokolja a bakelitház gyártástechnológiája, leginkább azonban a korszak új - több tényezőből is formálódott - ízlésével magyarázhatók (V.ö. a Siemens-cég bakelitházas készülékeivel). Ebben a szellemben készült a *Légpárnás köszörű* is (Csepel Vas- és Fémművek,1955), amelynek lendületes vonalvezetése megfelelt az öntvény jellegzetességeinek, az erőigénybevételnek, a szükséges felfekvésnek, stabilitási kívánalmaknak.

Bozzay legmarkánsabb terve ez időből azonban a sériagyártásra nem került *Körtelefon* (Budapesti Híradástechnikai Gyár, 1955). Az ívelt oldalú, kónikus formájú, villa nélküli készülék újító szellemének egyik legjobb példája. Számos új megoldása közül a hívómű bontás nélküli szerelhetőségét és a - ma is három darabból készített - kagyló kétrészes kialakítását emelném ki. A kor formálási szelleme nem a részletek plasztikus kiképzésében jelentkezik, hanem - a megszokott frontalitással szemben - a minden oldalról egyenértékű használati forma egész tömegalakításában.

Ez időből származik a MÁV mindmáig használt *négytengelyes étkezőkocsi*jának mértéktartó funkcionális, csupán az étterem néhány részletében túlformált kocsija is (1958), amelynek terveit Kaesz Gyula (1897-1967) és Hornicsek László (1923) társaságában készítette.

Egyre szélesebbé vált alkotómunkája; az *Iparművészeti Tanács*, majd az *Ipari Forma Szakbizottság* feladatának kibontakozásáért, az új típusú alkotói terület elismertetéséért sokoldalú tervező és publicisztikai tevékenységet folytatott, amikor súlyos betegség támadta meg és 1958-ban megbénult. Alkotókedve azonban továbbra is töretlen maradt. A korán elhunyt Kovács Mihállyal (1925-1968), akit tervezői pályáján elindított, együtt tervezte az ötvenes évek második felének markáns Orion-gyártmányait. Közülük formailag a legkiérleltebb, tovább inspiráló az *AR 312* jelű nyomtatott áramkörű készülék, amely felfelé elkeskenyedő, oldal- és előlapján mértéktartóan ívelő, illetve plasztikusan formált műanyagházas megoldású (1958). Hasonló formavilággal rendelkezik az *AT 505 Duna* televíziókészülék (1958), amely napjainkban is hat. Az egy évvel későbbi *AT 511* és *611* típusú készülékek kialakítása már az „áramvonal igézetéből a síkdinamikus formálás felé mutat. A nyomtatott áramkör és a 110°-os képeltérítési rendszer révén könnyebbé és kecsesebbé vált enyhén ívelő, feszülő síkokkal határolt kubusa.

Bozzay Dezső: Csőlábas népte-levízió (1958)

Egyet, s mást az EZ egyenirányító csövekről

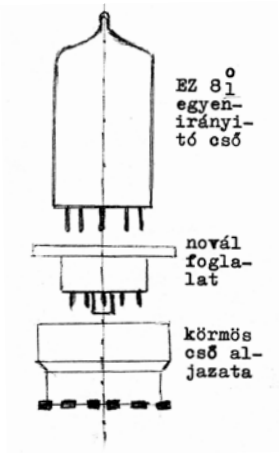
A 6,3 Volt fűtésű E csősorozatban eredetileg 3, közvetett fűtésű /idegen szóval indirekt / egyenirányitócső került kifejlesztésre. Ezek az EZ2, EZ3, és EZ4 típusok, amik -amint azt az alábbi katalógusrészlet is mutatja -3 féle, növekvő terhelhetőségre készültek. Ezek közül az EZ2 rendelkezett azzal a tulajdonsággal, hogy a fűtőszál és a katód közötti feszültségálló szigetelése révén a többi csővel közös transzformátortekercsről volt fűthető. Az EZ3 és EZ4-nél is el volt szigetelve a katód a fűtőszáltól, de ez a szigetelés nem volt feszültségálló, ezért itt a katódot össze kellett kötni a fűtőszállal. Ezekhez a hálózati transzformátorra külön fűtőtekercset kellett tekercselni. Mindhárom csőnél az üvegballonba belenézve jellegzetes karélyos anódhűtőlemezt lehetett megfigyelni.
A második világháború utáni, újra megindult elektroncsőgyártáskor az EZ2 és EZ3 típus összevonásra került, így született meg a Tungsram EZ2/3 típus. Ez a típus minden adatában az EZ3-nak felelt meg, de a katód és a fűtőszál közti szigetelésének megnövelésével az immár feszültségállóvá, azaz a többi csővel közös fűtőtekercsről fűthetővé vált.
Az 50-es évektől elterjedt 9 csapos novál csövek E sorozatában az EZ80 és EZ8l került kifejlesztésre, amik műszaki adataiban az EZ2/3 és EZ4-nek felelnek meg. Érdekes, hogy a hazai Tungsram az 50-es évektől gyártott EZ2/3 és EZ4 típusaiba is már az EZ80 és EZ81 belső rendszere került beépítésre. Amennyiben egy rádiókészüléknél az EZ2, EZ2/3, EZ3 vagy EZ4 pótlása szükséges, és ezek már nem szerezhetők be, úgy foglalat-átalakítóval való pótlást javaslok, miáltal a készülékben nem kell átalakítást végezni. Itt figyelembeveendő a régebbi bakelitaljzatos cső és az új novál cső bekötése, amit azt ábránk is mutatja.
Az EZ2, EZ2/3, és EZ3 helyett az EZ80, az EZ4 helyett, az EZ81 alkalmazása ajánlott.
Külföldön használatban volt a 7 csapos miniatűr csősorozatban az EZ90-es- típus, amit a hazai Tungsram 6X4, azaz eredeti. amerikai típusmegjelöléssel gyártott.
A 8 csapos rimlock, azaz peremcsapos sorozatban is létezett egy közvetett fűtésű hálózati egyenirányító EZ40 típusmegjelöléssel a hazai Tungsram is gyártotta, de e típus nálunk nem terjedt el.
Nyugat-Európában használatban voltak a német eredetű, úgynevezett acélcső aljazatú EZ11 és EZ12 típusok, amik importkészülékekben fordulnak e1ő. Ezek helyett is foglalat-átalakítóval az EZ80 és EZ81 alkalmazása célszerű.

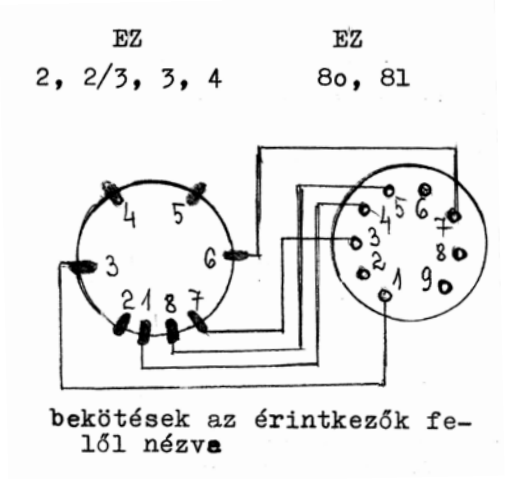
Hrabál László
Budapest

6·3 Voltos E sorozat

Típus	Fajta	Fűtő feszültség Volt	Fűtő áram Amp.	Anód- feszültség Volt	Anód- áram mA.	Árnyékolórács- feszültség Volt	Árnyékolórács- áram mA.	Vezérlőrács- feszültség Volt	Vezérlőrács- levezető ellenáll. maxMΩ	Segédanód- feszültség Volt	Segédanód- áram mA.	Meredekség mA V	Erősítési tényező	Belső ellenállás Ohm	6·3 voltos E csövek
EZ 2	Kétoldalas egyenirányító	**6·3**	0·4	2×350	60	Katód-fűtőszál közt max. 500 V csucsfeszültség									EZ 2
EZ 3	„	**6·3**	0·65	2×400	100	Katód összekötendő a fűtőszállal									EZ 3
EZ 4	„	**6·3**	0·9	2×400	175										EZ 4

A **beállításra** mértékadó adatokat vastag betűkkel szedettük.

KÉTSZERES TRANSZPONÁLÁS

Írta: Makai István

Közel hat esztendeje, hogy úgynevezett kétszeres transzponálású (multiszuper) szuperkészülékek kerültek forgalomba. Erről a nem éppen új, de igen érdekes megoldásról aránylag kevés szó esett a szakirodalomban, minek következtében sokan ma is tájékozatlanok e rendszert illetőleg. Ha pedig egy gyári kapcsolást vesznek kezükbe, a kapcsolóelemek olyan tömege tárul szemük elé, melyeken útmutatás nélkül nem tudnak eligazodni. Közleményünk célja, az alapelvek ismertetése és a komplikáltnak látszó kapcsolás megvilágítása.

Idézzük csak emlékezetünkbe, hogyan is működik a normál szuper. A venni kívánt állomás rezgéseit egy olyan helyi segédrezgéssel keverjük, melyeknek különbsége kiadja a középfrekvencia rezgésszámát. A szuper-elvben mindig három tényező szerepel, a *venni kívánt rezgés* (vagy hullám), a *helyi rezgés* és a *középfrekvencia-rezgés*. Ezek között szoros összefüggés, «összhang» uralkodik. Ugyanazt az állomást tudjuk venni más középfrekvencia-rezgéssel épúgy, mint más helyirezgéssel. Az egyik változtatása azonban mindig magával vonja egy másik tényező megváltozását is.

Ha például egy 800 kilociklusú állomást kívánunk venni 120-as középfrekvenciával, akkor egy 920 kc-ú segédrezgésre lesz szükségünk. Ha azonban a középfrekvenciát 480 kc-ra változtatjuk, 1280 kc-ú segédrezgésre lesz szükségünk. Ha azonban a segédrezgést nem változtatnánk meg az adott esetben, automatikusan megváltozott a venni kívánt állomás rezgése. Ez gyakorlatban egy másik állomás vételét jelentené, mert 440-es állomásrezgés keverve 920-as segédrezgéssel, 480-as középfrekvenciára transzponál.

E tételből azután az tűnik ki, hogy egy szuperrádiónál *nemcsak a bemenőkörrel (modulátor) és oszcillátorral lehet hangolni az állomásokat*, hanem fix modulátorral és oszcillátorral pusztán *a középfrekvencia elhangolásával is*. Hogy ezt a normál szupernél miért nem alkalmazzák, annak két oka van. Egyrészt négy rezgőkört nehezebb hangolni, mint háromat, másrészt a középfrekvenciákat igen széles határok között kellene hangolni, ami teljesen felborítaná az oly sokat jelentő állandó *sávszűrő jelleget*. Lényegesen elhangolva a középfrekvenciát, nemcsak az állandó erősítés változna, hanem a szelektivitás is. A tükörfrekvenciák ily módon való lehetőségével már nem komplikáljuk fejtegetésünket. Vonjuk le azonban a következtetést, hogy *a középfrekvencia elhangolásával is behozhatunk más és más állomásokat.*

Vegyük most szemügyre első ábránkat. Három elválasztóvonallal három részre van tagolva a sematikus rajz. Ha megfigyeljük az első fokozat elhagyásával a kapcsolást, egy normal szuper áll előttünk. Középfrekvenciája 120-as, jelenleg 1000 Kc állomást vesz és ehhez 1120-as segédrezgést kever. Ha jobbra vagy balra (+ —) hangoljuk a hármasforgót, újabb állomások jönnek be, mert a hármas összhang fennáll.

Most azonban ne tekintsük ezt a készülékrészt hangolható szupernek, hanem csak annyit jegyezzünk meg róla, hogy bemenőköre 1000 Kc-su rezgést vesz és erősít, tehát egy 1000 Kc-su erősítő épúgy, mint egy 120-as vagy 480-as középfrekvencia. *Tekintsük az egész készülékrészt 1000 Kc-su „középfrekvenciának".*

Ha ezt elképzeltük, a gondolatmenet továbbfűzése már nem nehéz. Tegyünk a készülékrész elé még egy keverőfokozatot, amit úgy állítunk majd be, hogy 1000 Kc-ra transzponáljon. Ez történik az ábra I. keverőfokozatában, ahol példaképpen felvettünk egy rezgést (rövidhullámot), amit olyannal keverünk, amivel 1000 Kc-t fog kiadni.

Így az első keverőfokozat középfrekvenciája az utána következő szuperkészülék keverőfokozata. Íme a kétszeres transzponálás. Ha most a normálszuper keverőfokozatát hangoljuk (ami tulajdonképpen az első keverőfokozat középfrekvenciája), behozhatók más állomások. A jelenleg beírt adatok egy 30 méteres (10 megaciklus) állomás vételére vonatkoznak. 10.000 Kc-t 11.000-rel keverünk, ebből 1000 Kc középfrekvencia lesz, majd az 1000 rezgést újabb 1120-as rezgéssel keverve 120-as középfrekvenciára transzponálunk.

Mielőtt azonban továbbmennénk, jó, ha tudjuk, miért is van szükség erre a komplikáltabb kapcsolásra és miért előnyös ennek gyakorlati kivitele.

A kétszeres transzponálás jelenlegi kivitelét a rövidhullámú állomások kedvezőbb vétele indokolja. A normál szuperrendszereknél ugyanis több tényező áll ellentétben

a kedvező vételt illetőleg. A 120 körüli középfrekvenciák stabilabbak és nagyobb erősítéssel rendelkeznek (jobb a fadingszabályozás, nagyobb az érzékenység), ezzel szemben *tükörszelektivitásuk* rövidhullámon nem kielégítő. Egyik állomás zavarja a másikat és ráadásul *minden állomás kétszer jelentkezik.* Igy az állomások felismerése (beírása) fölötte illuzórikus.

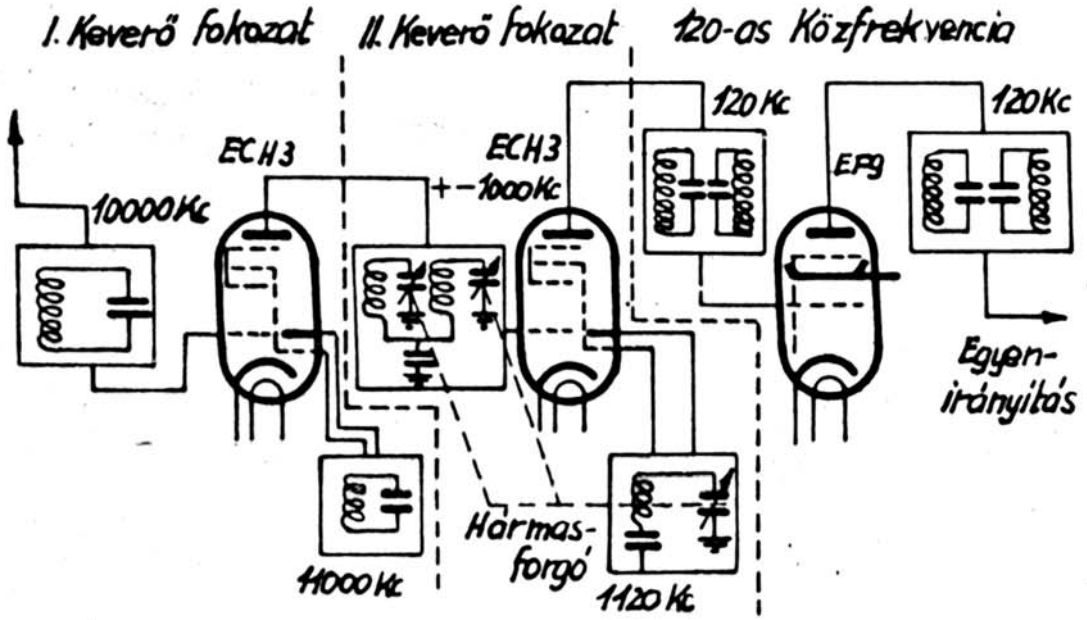
Másik nehézség a rövidhullámok hangolásánál az a nagy frekvenciatartomány, amit egy 500 cm-es forgókondenzátorral át kell hidalni. Egyenletes és kedvező oszcilláció nem érhető el ilyen nagy tartományban. Ez a gyakorlatban abban is megnyilvánul, hogy a hullámkapcsoló aránylag kis átmeneti ellenállása hosszabb (rövid) hullámok felé a rezgés leszakadását eredményezi. (A hullámkapcsolók, sajnos, közel sem tökéletesek.)

A 480 körüli középfrekvenciák jó középutnak mutatkoznak rövidhullámon, bár tökéletes tükörszelektivitást még ezek sem biztosítanak.

Kétszeres transzponálással mindeme nehézségek nemcsak kiküszöbölhetők, hanem még további előnyök is biztosíthatók. Ezek: kedvezőbb oszcilláció, a rövidhullámú állomások (a skálán való) szélhúzódása, nagyobb erősítés és jobb, stabilabb fadingszabályozás. (Nem kell a keverőcsövet szabályozni.) Igen érdekes, egyik előny folyik a másikból anélkül, hogy különleges konstrukciót kívánna. A normálszuper úgy, amint van, használható közép- és hosszúhullámra és ugyanaz a forgórendszer használható fel a rövidhullámok hangolására is. Minthogy rövidhullámok vételénél is tulajdonképpen középhullámot hangolunk, a rövidhullámok is úgy *„elterülnek"* a skálán, mintha középhullámok lennének. Tehat magától megoldódik a *sávnyujtás*, ami különben más rendszerben újabb konstrukciót kívánna.

Minthogy a multiszuper első középfrekvenciája 1000 Kc (középértékű), *megnövekszik a tükörszelektivitás*, hiszen a legközelebbi zavaróállomás frekvenciában 2 megaciklusra van. Ez viszont újabb előnyt produkál, *nem kell túlnagy súlyt helyzeni az első modulátorkör szelektivitására.* Ezt a gyakorlat ki is használja, fix értékre veszi az első fokozat modulátorát és oszcillátorát.

Most menjünk tovább egy lépéssel és tanulmányozzuk a második ábrát, ami még közelebb van a gyakorlathoz. Aki már ezt is megérti, az nyugodtan kezébe veheti a

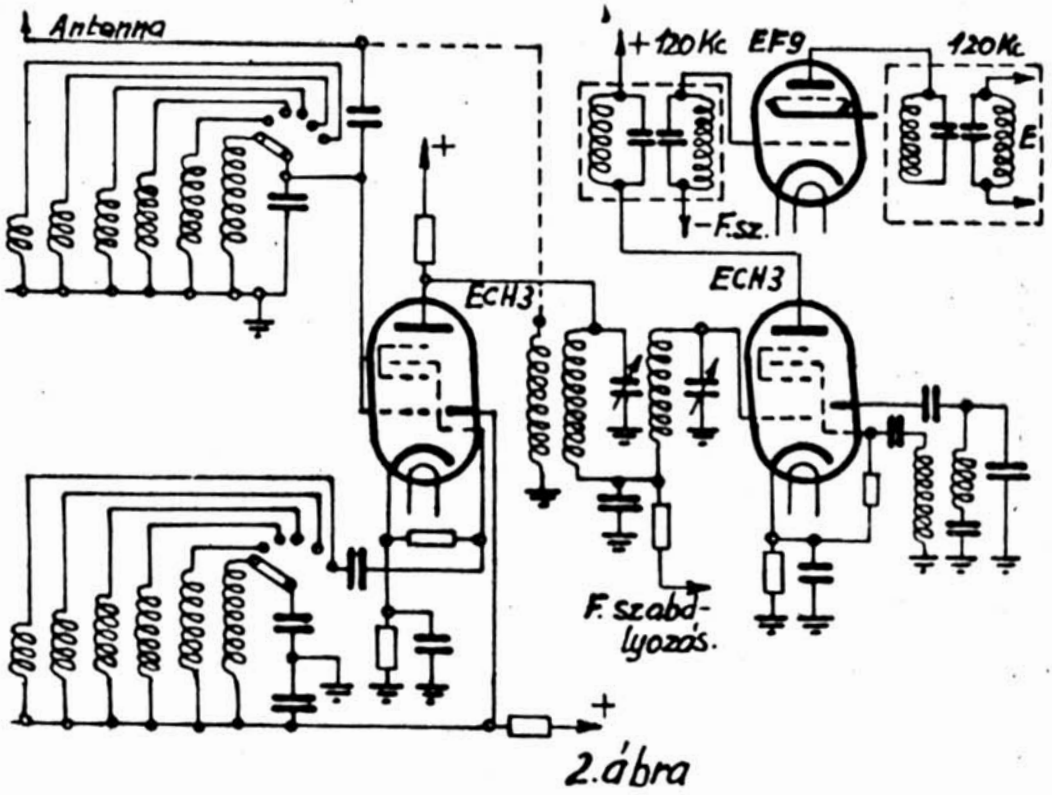
1.ábra

gyári kapcsolási rajzot is. Az egyes fokozatok itt is ugyanúgy megtalálhatók, mint első ábránkon, csak már jobban ki van építve az elméleti kapcsolás.

A középhullám hangolásterülete — tekintve, hogy rendkívül széthúzza a rövidhullámtartományt — nem elégséges nagyobb rövidhullámú sáv áthidalására. Minthogy 500-as forgóval középhullámon 1 megaciklust hangolhatunk el (legjobb esetben is), legalább 14 sávra kellene osztani a szokásos 6—20 megaciklusú rövidhullámú sávot. Ezt elkerülendő, a következőképpen érvel a konstruktőr: A rádióhallgatót úgyis csak a szórakoztató rövidhullámú állomások érdeklik

elegendő tehát ezekre a sávokra működésbe hozni a készüléket (szerencse, hogy „sávokban" jelentkeznek a szórakoztató állomások). *A mai multiszuper tehát csak sávokban működik*, rendszerint 6 sávon, ezek 16, 19, 25, 31, 45, 49 méter. Ha azonban a közbenső állomások vétele is szükséges, azok vehetők a normálszuper kevésbé előnyös rövidhullámú részén (legalábbis ilyen is beépíthető). Második ábránkon ez a hat sáv kapcsolható a 6 állású hullámkapcsolóval.

A hármas összefüggésből ugyan tudjuk, hogy egy tag változtatása mellett egy másik tag változtatása is szükséges lenne az összhang szempontjából. Tehát a középfrekvencia hangolásával tulajdonképpen (az

2.ábra

első) modulátorkört is hangolni kellene, ezt azonban nem tesszük, mert túlságosan komplikálná a kivitelt és mint a gyakorlat mutatja, nem is feltétlenül szükséges. Arról van ugyanis szó, hogy *csak egy ponton hangoljuk össze a köröket* (középen) és így egy eltérő hullám is a fix modulátorkörre van kényszerítve.

Ez a gyakorlatban körülbelül annyit jelent, mintha egy normálkészüléken 30 méterről 31 méterre hangolnánk el az oszcillátort és a modulátorkört nem „szabályoznánk" utána. Aki érzékelni tudja ezt a hasonlatot, tudja azt is, milyen csekély aszelektivitást és erősítéscsökkenést okoz ez.

Ha az elhangolás mértéke nagyobb lenne, kétségkívül jelentkeznének zavarok és mutatkoznának hiányok. Ezt elkerülendő (mondja a konstruktőr), nem is írunk be több állomást a skálára, csak éppen azokat, amelyek inkább a középre esnek (a közép van pontosan egybehangolva). Itt megint szerencsés a rendszer, mert az állomások rendszerint keskeny sávon belül jelentkeznek.

A 6 fix rezgőkör azután aránylag egyszerűvé és olcsóvá teszi a kivitelt. *Megoldható az átkapcsolás egy kéttárcsás Yaxley hullámváltóval.* Még további egyszerűsítést jelent az alkalmazott „*Colpitts*" oszcillátorkapcsolás, ami *egyetlen tekerccsel működik, még hozzá leágazás nélkül.*

Aszerint, hogy a multiszuper rövid- vagy középhullámon dolgozik, az antenna is hol az első keverőfokozatra, hol a másodikra kapcsolódik, illetve megfelelő rövidzár alkalmazásával lesz irányítva az antennaáram.

Mint az elmondottakból kitűnik, a kétszeres transzponálás, aránylag kevés hátrány mellett, több előnnyel rendelkezik. Ebből azonban még nem vonhatjuk le a végső következtetést, mert egyidejűleg gyártottak igen kiváló normálszupereket is, szintén nyujtott sávokkal. Az anyag és munkabér kalkulációja (beszerzési ár) mellett az egyszerűbb felépítés, kezelés és üzembiztonság is jelentős tényezők lehetnek. Ezért tévedés lenne azt állítani, hogy csakis a multiszuperek a legjobb készülékek.

Forrás: Rádió Világ 1946. december

Standard 4455/A

Az elmúlt év folyamán többen jelezték, hogy fiatalabb évjáratú készülékekről is legyen az újságban ismertetés, viszont volt komoly gyűjteménnyel rendelkező hobbitársam aki azt kérdezte tőlem mikor lesz valami igazán régi, 20-as évekbeli darab leírása. Hát igen, nehéz a szerkesztő feladata, de előbb-utóbb minden sorra kerül.

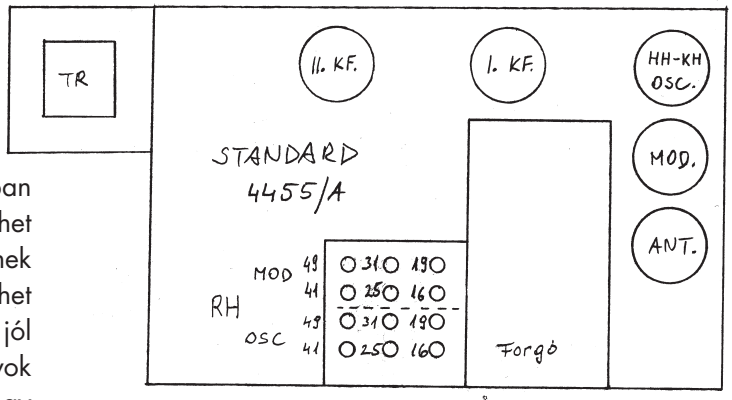
A Standard 4455/A nem számít túl régi darabnak, de azért csak érdekes készülék; a Standard gyár utolsó évjáratú rádiói közé tartozik. Az alapvariánsa a 4455, amit 1945 előtt gyártottak még "piros" csövekkel, a 4455/A már a háború után készült színüveg csövekkel. Szerintem nem túl sokat készítettek belőle, hisz a háború utáni időkben nem túl sokan vásárolhattak drága készüléket, de az alacsony darabszám oka lehetett az alapanyaghiány is. Ez egyébként belülről is meglátszik a készüléken: minden Standard rádió jellegzetessége volt hogy mindenhová rézcsavarokat alkalmaztak, de ebből a készülékből hiányzik a réz anyag, a csavarok is vasanyagból vannak, nyilván a háború utáni nyersanyaghiány miatt. A skálahúr tárcsák is műanyagból (?) és keményfából vegyesen. Szóval a készüléken lehet látni a hadigazdálkodás nyomait, de ettől még teljes értékű készülék. A doboza is azonos a '45 előtt gyártott testvérével. Szerintem a készülék annak köszönheti létezését, hogy a 4455 háború ellőttről megmaradt dobozait, alkatrészeit felhasználva, a félkész készleteket modernizálva, azt 4455/A típusként hozták forgalomba. Nyilván nem hevertek ezrével a régi sasszik, félkész készülékek a raktárban, erre is alapozom hogy nem készült sok belőle.

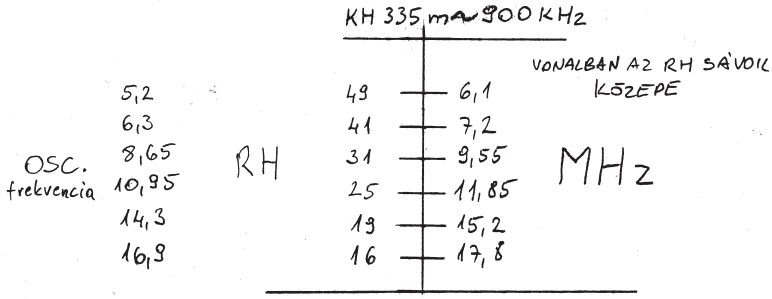
A készülék egyébkén új sorozatszámot is kapott: a gyári szám 6-ossal kezdődik, 6550353, az első szám a gyártási évet jelöli 1938-tól (lásd a "Standard 15 év" című könyvet, persze a 4455/A nincs benne). Tehát a gyári szám szerint 1946-os lenne a készülék, bár a "Kádár-könyv" 1948-as típusnak sorolja be.

A készülék működése érdekes, kétszer transzponált rendszerű, ilyen műsorvevő rádiót csak a Standard gyártott ebben az időben. A "Super 42"-es típussal kezdték és apróbb módosítással, más külső formában minden évben kihozták. A skálaüveg mindig ugyanaz a zöld-fehér színű, "órá"-val ellátott skála volt, kivétel a 4455/A, mert itt egyszínű világoszöld a skálaüveg. A skála mutató szintén csak a komolyabb Standard készülékeknél alkalmazott, skálára vetített piros színű fénycsík. Érdekes még, hogy gyárilag Orion hangszóróval szerelték a készüléket; a hangszóró száma: WGY3101/GA. Ehhez hasonló száma van minden Standard rádió hangszórójának. Tehát ha olyan Orion hangszóró van a "lomtárunkban", amelyen ilyen felirat van , akkor az nem Orion hanem Standard készüléké volt. Azt hiszem, volt még egy-két Standard készülék, melyet Orion hangszóróval szereltek.

A csövezés: ECH21, ECH21, EF22, EF22, EBL21, AZ21, EM4. A KF értéke: 130 kHz.

A kapcsolás közép- és hosszúhullám vételénél normál szuperkapcsolás, viszont rövidhullámú állásban az első ECH21 "első" keverést végez. Ennek a működése a Kétszeres transzponálás című cikkből azt hiszem teljesen megérthető. Ezért a működésről én nem is óhajtok részletesen írni, viszont a készülék behangolását szeretném megvilágítani, ugyanis az sokkal egyszerűbb, mint ahogy azt az ember egy ilyen bonyolultnak tűnő készüléknél az első ránézésre gondolná.

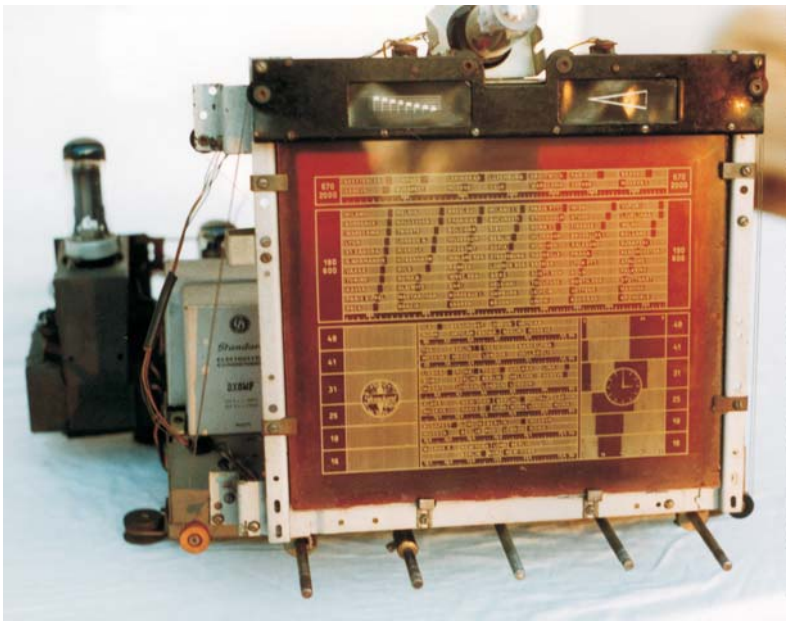

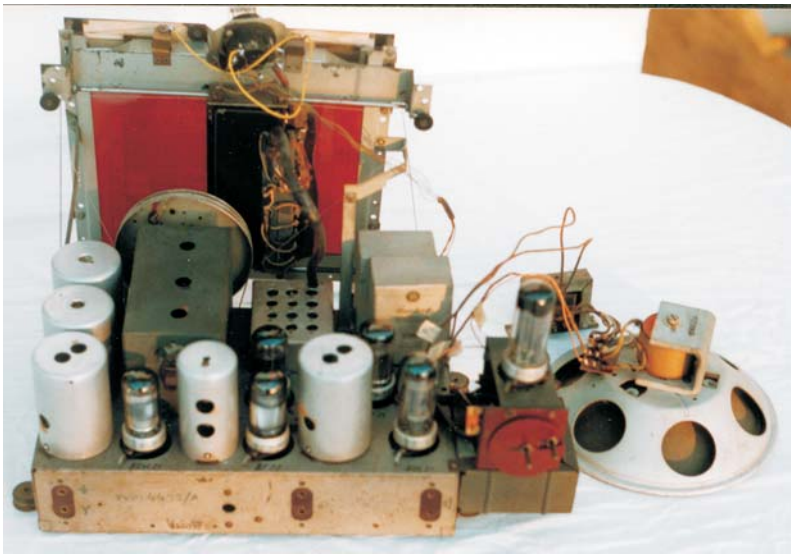
Miután a készülék KH-HH állásban már kifogástalanul működik, akkor lehet az RH sávokat beállítani. Az egésznek az egyszerűségére és trükkjére rá lehet jönni, ha a skála beosztásait jól megfigyeljük. Az egyes RH sávok frekvenciaközepei függőlegesen egy vonalba esnek, ennek a folytatása a középhullámú részen a 335 m, azaz 896 kHz-re esik. Tehát az RH sávok "középfrekvenciája" kerekítve 900 kHz a középhullámú sávban. Ennyit nyugodtan kerekíthetünk, az eltérés bőven 1%-on belül van (a szuperrendszer hibái miatt (szuperösszhang) 1-2%-nál pontosabban úgysem tudjuk a skálát összehangolni a forgóval).

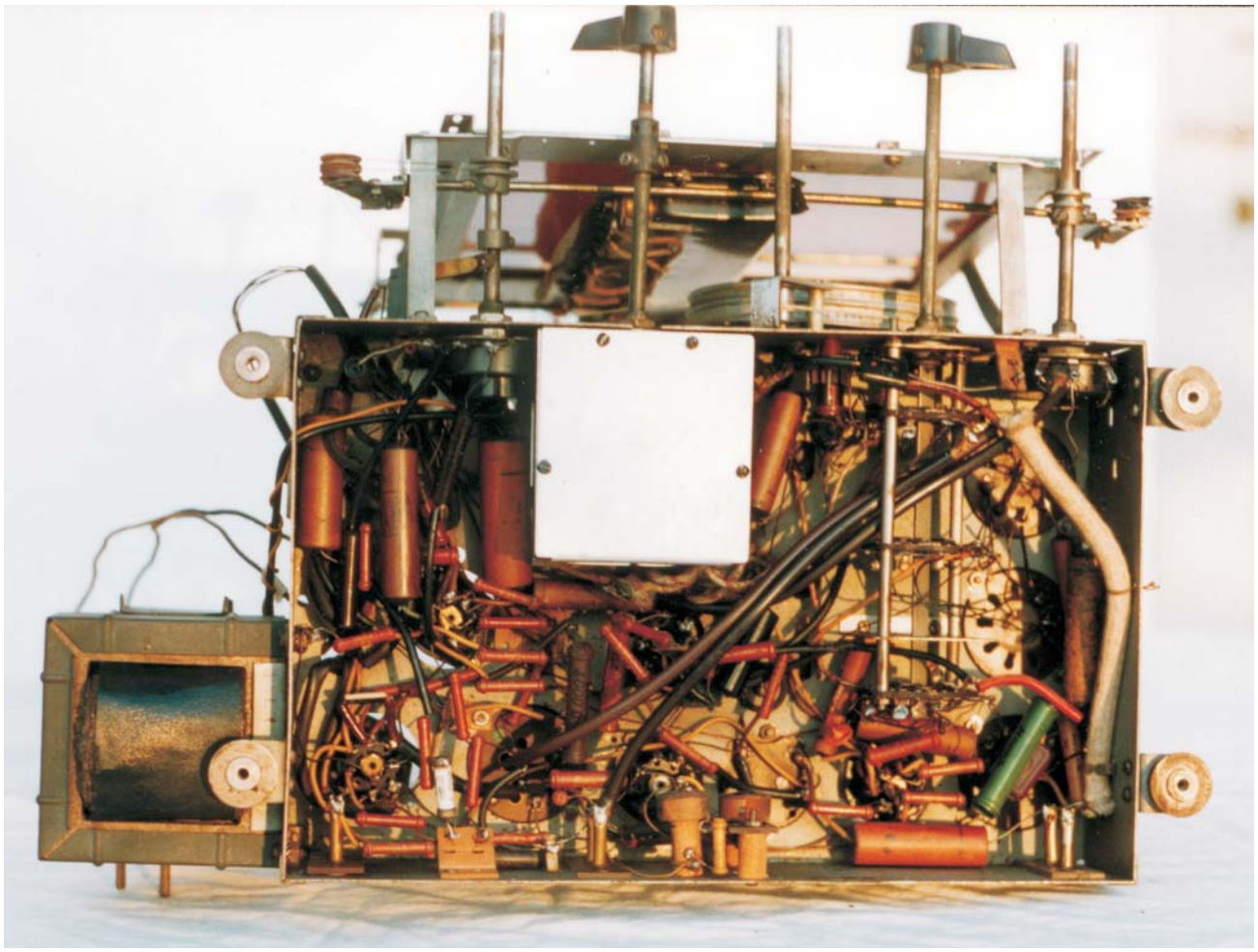
Ezek után kiszámolhatjuk, hogy az RH sávok oszcillátor frekvenciáit 900 kHz-vel kell kisebbre vennünk a sávok középértékeinél. Mivel az RH oszcillátor nincs hangolva, egyszerű dolgunk van, csak a sávoknak megfelelő oszcillátorfrekvencia értékeket kell pontosan beállítani egy frekvenciamérővel. Ezután pedig az egyes RH sávokon a modulátortekercseket kell maximumra hangolni szignálgenerátorral. Ezzel automatikusan előáll a rövidhullámú skála frekvencia hitelesítése is. Ilyen egyszerű az egész, zseniális konstrukció.

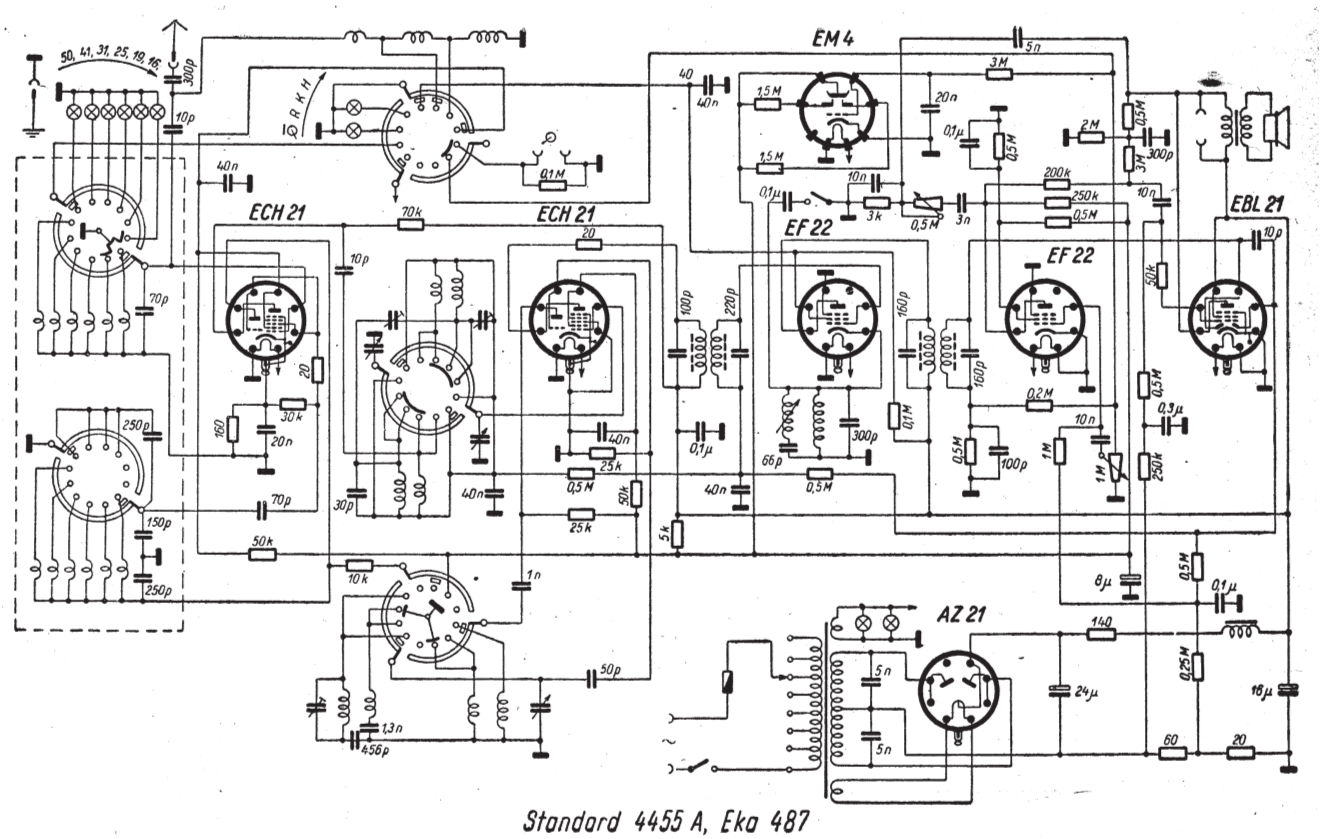
Azért hozzáteszem, hogy még a viszonylag pontos középhullámú behangolás esetén is lehet kb. +-20 kHz eltérés a 335 m-es vonalnál a középhullámú sávban az egyes készülékeknél. Ha az eltért értéket használjuk az RH oszcillátor beállításához, akkor is pontosak lesznek az RH sávok. A sasszi rajzon látható, hogy melyik tekercs hol található. A készülék EKA 487 néven is forgalomba került, a Kádár könyv szerint a Standard 4455A készülékkel teljesen azonos külsővel, de lehet, hogy a skála EKA felirattal volt ellátva.

Kóger László

EM 4
ECH 21
ECH 21
EF 22
EF 22
EBL 21
AZ 21
50, 41, 31, 25, 19, 16
Standard 4455 A, Eka 487

Egy bemutatkozás a RÁDIÓ jegyében

Kedves Klubtársaim!

Nem tudom, Ti hogyan vélekedtek, de szerintem az embernek legnehezebb magáról írnia. Ezért is készülök már több mint egy éve ezzel a bemutatkozással annak dacára, hogy Kóger László barátom már régóta noszogat érte. Súlyos gerinctörésemet követő műtét után lábadozva, kényszerű szobafogságomban írásom íme megszületett. Engedjétek meg, hogy most ezáltal is bemutatkozzam:

Nevem Csige József László. 1946-ban születtem Balmazújvároson, ahol ma is élek. Hajdúszoboszlón érettségiztem, majd Debrecenben híradástechnikai műszerész oklevelet szereztem. Később Budapesten felsőfokú postaműszaki képzésben részesültem. 1967-óta Debrecenben, a városi telefonközpont karbantartó műszerészeként dolgozom. Feleségem tanító, három gyermekem közül a legkisebb nyolcadikos, a legnagyobb egyetemet végzett.

Hogyan is kezdődött… ?

Úgy, mint a mesében. Nagyon szegények voltunk, nem volt rádiónk. Mert bizony még az 50-es évek elején sem volt közkincs a rádió, és legkevésbé nem volt bazári tárgy. Sok családnak még a legolcsóbb Néprádió is nehezen elérhető luxusnak számított. A RÁDIÓ-nak nevezett világcsodával én 5-6 éves koromban találkoztam először a szomszédban, Boda bácsinál. Így történhetett meg, hogy miközben Boda néni az éléskamrában tartózkodott, én felmásztam a hokedlire, megfordítottam a komódon lévő készüléket, és a hátlapját feszegetve a kis emberkéket kezdtem keresni a varázsdobozban, - amely beszélt, zenélt és esti mesét mondott…

Nyolcadik osztályos koromban kerültem aztán technikailag is közelebbi kapcsolatba a rádióval. Mindig hálával gondolok a néhai Boda bácsira, aki az első detektorosom barkácsolásához szükséges alkatrészekkel ajándékozott meg és kellő instrukciókkal látott el. Soha nem feledem Grozdits Antal tanár bácsit, akit mi gyerekek rajongva szerettünk, akinek matematika és fizika órái élményszámba mentek, aki egy-egy jeles osztályzattal jutalmazta detektoros rádiómat és - kezdetleges módon elkészített, de mégis jól működő - első hálózati transzformátoromat.

Aztán rovást is kaptam, amikor "lebuktam": középiskolás kollégistaként a szilenciumon sajátkészítésű, első tranzisztoros masinámat hallgattam. A készüléket fiókomba rejtettem, a kettébontott kis katonai fülhallgatóhoz zakóm ujjába rejtve vezettem a zsinórt, s könyökölve, bal kezemet fejemhez támasztva "tanultam" a leckét… Volt egyéb diákkori csínytevésem is: Tudtam, hogy Boda bácsi a világért sem mulasztaná el a déli harangszó és a hírek meghallgatását. Egy szünidei, forró nyári napon gondoltam, megviccelem egy kicsit. Magam készítette, visszacsatolt audionommal "távíró adásba" mentem át a Kossuth-adó hullámhosszán… aztán rá a magasantennát! … és összefüggéstelen morzéba kezdtem. A hatás nem maradt el. Ám az egész nem úgy sült el, ahogyan én gondoltam. Mert Boda Pali bácsi nem csupán terménydaráló iparos ember volt, de a rádiótechnikához is értett, és cseppet sem találta viccesnek a dolgot! - Kisvártatva felpaprikázva, szinte hajját tépve rohant át, s néhány keresetlen szó kíséretében alapos fejmosást kaptam tőle - persze megérdemelten!

Kijártam a "Rádióamatőrök iskoláját" is. A különféle detektoros rádiók után egy és többlámpás telepes és hálózati egyenes vevőket, majd szuperkészüléket építettem. Utóbbi miatt 1965-ben csaknem teljesen lepucoltam egy Philips 31V sasszíját, amit ma sem tudok megbocsátani magamnak. Mert ebből a típusból azóta is hiányzik a gyűjteményemből egy eredeti, szép példány.

A rövidhullámú amatőrködés is érdekelt, de - munka, bejárás majd család mellett, kellő energia és idő hiányában - a megfigyelő vevőnél, no meg némi morze-ismeretnél nem jutottam tovább.

A rádiókon kívül még 78-as fordulatú hanglemezeket, kisebb mértékben képeslapokat és régi fényképezőgépeket is gyűjtök, mivel korábban a fotózás is kedvenc időtöltésem volt.

Ismeretségem a RÁDIÓ-val gyermeki rácsodálkozással kezdődött, amatőrködéssel folytatódott, az öreg varázsdobozok gyűjtögetésével, megmentésével ma is tart - és némi költői túlzással mondhatom, hogy talán a

sírig elkísér. Vallom, hogy a mi szenvedélyünk nem lehet teljesen öncélú. Mert mit ér egy világtól elzárt gyűjtemény?! /Természetesen van, akinek végül már csak pénzt... /
Lehetőségeink szerint, és legalább a környezetünkben, minél több érdeklődőnek mutassuk be féltve őrzött kincseinket. Mert a látogatók öröme a látottak felett a mi örömünk és fizetségünk is egy kicsit. E szellemben igyekeztem mindeddig közkinccsé tenni gyűjteményemet.
Ezért 1986-óta örömmel tártam ki gyűjteményem ajtaját a TV, rádió és sajtó riporterei előtt. Örömmel fogadtam lakásomon is általános iskolás osztályok látogatását - amíg a helyszűke ellenére ez lehetséges volt. Még nagyobb volt azonban boldogságom, ha kiállításra nyílott lehetőségem:
1988-ban Balmazújvároson, 1989-ben Debrecenben a Kölcsey Művelődési Központban, 1991-ben majd 1993-ban - ekkor egy éven át - ismét Balmazújvároson állítottak ki gyűjteményemből egy-egy válogatást. Szülővárosom többszöri felajánlásom után sem mutatott fogadókészséget egy állandó kiállításra. Ezért 1994. tavaszán - levelemet a megyeszékhely polgárrnesterének címezve , Debrecennek ajánlottam fel gyűjteményemet. Így 1994. június 7-e óta állandó kiállításom van Debrecenben, a Gábor Dénes Elektronikai Középiskolában.
Időközben, 1995-ben Zentai Mihálynak - a nyíregyházi rádióállomás vezetőjének jóvoltából, jelentős anyaggal voltam részese az Antenna Hungária Rt. első vándorkiállításának is.
Gyűjteményemből mindössze 100 darab van Debrecenben kiállítva, legnagyobb részét lakásomon és a családtól kölcsönkért különféle helyeken tárolom - sajnos, nem mindet ideális körülmények között. Megkérdezhetik kedves gyűjtőtársaim: mennyi készülékem van? Válaszom erre az, hogy több száz, és nem tudom, és hogy ez nem is lényeges. Mert úgy vélem, hogy nem szabad a nagy számok bűvöletébe esnünk. Becsüljük meg és legyünk büszkék kisebb, akár néhány darabos, ám igényesen összeválogatott gyűjteményeinkre is.
1999. november 3-án

Csige József
Balmazújváros

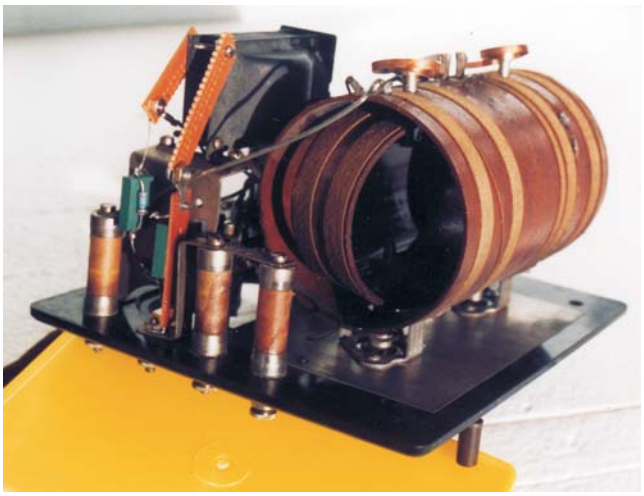
Részletek Csige József
állandó kiállításáról

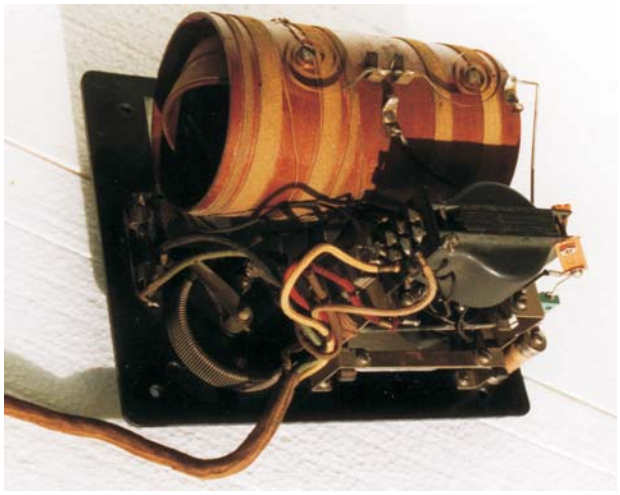
Debrecen,
Gábor Dénes
Elektronikai Műszaki Középiskola

Rádiótörténeti állandó tárlat tekinthető meg Debrecenben, a Gábor Dénes Elektronikai Műszaki Középiskolában (Füredi út 69.) Csige József gyűjteménye
Fotó: Horváth Katalin

Két kép az előző számban ismertetett Radiola III belsejéről

Csináljuk együtt

A "láda" tipusú készülékek felújításához, illetve egy-egy eddig pótolhatatlan alkatrész legyártásához szeretném ötleteimet, tapasztalataimat átadni klubtagjaink számára.

A régi mondás természetesen most is igaz: "Régi vicc nincs, csak öreg emberek vannak; egy újszülöttnek minden vicc új!"

1. Először is a névadó "ládá"-val kívánok foglalkozni. Ez az 1920-as években készült kemény és puhafából, annak deszkájából. Első dolgunk, szemrevételezzük. Megszabadítjuk a rá- és belerakódott szeméttől. Először leporoljuk a meglévő háztartási eszközeinkkel, utána kívül-belül lemossuk. Ez történhet lakkbenzinnel, ultrásvízzel. Utána megtekintjük a ládán lévő sérüléseket. Ha fedélen, oldallapon a korábbi ragasztások elváltak, azt a kereskedelemben is kapható tubusos fa ragasztóval összeragasztjuk. Nagyobb gond, ha egy fa elem hiányzik. Ezt pótolni kell. Ehhez régi fa alapanyagot keresünk, s ha asztalosipari szerszámaink, eszközeink nincsenek, célszerű ismeretségi körünkből asztalost keresni, aki a pótlást elvégzi.
   Közben a munkavégzésünk során már meggyőződtünk arról is, hogy a fa (deszka) nagy ellensége beköltözött-e a ládánkba? Ha igen - ez a roszabbik eset - , kénytelenek vagyunk minden egyes szú ette furatot külön-külön lekezelni. A furatokba petróleumot vagy egyéb vegyszert kiselejtezett injekciós tűvel befecskendezünk. Ha ez nincs, vastagabb fémhuzallal ugyanoda felszúrunk. A szú ette furatokat egy elköszörült szeggel vagy cipész árral meg kell nagyítanunk. Erre azért van szükség, hogy a fatapasszal tömítés esetén minél több anyag kerüljön a nemkívánt szú furatokba. Ha a ládánkon nagyobb, korábban felfúrt és nem kívánatos lyukak is vannak, azt is a fatapasszal célszerű tömíteni. Esetleg a furat nagyságához faragunk fa dugót, azt benne elhelyezzük, majd tapaszoljuk. Ha a tapaszolás másnap megszáradt, lecsiszoljuk. A tapaszolást főleg nagyobb nyílások, furatok esetén újra elvégezzük, mert száradáskor az összezsugorodik. Ha úgy ítéljük meg, hogy a ládánk tapaszolás után elfogadható állapotban van, akkor ezt célszerű lelakkozás előtt a xxxxx tapaszolás helyett ha a ládánk nem fekete az egész dobozt "Holló" tustintával befestenünk. A háztartási boltokban kapható schellakot denaturált szeszben feloldjuk és utána ládánkat lelakkozzuk. Ezt igény szerint több sorral elvégezzük. Ügyelve arra hogy a lakástól hermetikusan távol lakkozzunk, a denaturált szesz nagyon kellemetlen szaga miatt. Ha időnk és türelmünk engedi, kettévágott teniszlabdával kevés oldat ráadása mellett a korábban lakkozott felületet átdözsöljük.
2. A belső szerelőlapnak annak hiánya esetén időben elöregedett fenyődeszkát célszerű felhasználni. Én ráakadtam az 1940-as évek végén gyártott "hármas szekrény"-re és ennek polcait használtam fel szerelőlap gyanánt. A szerelvények rögzítéséhez, valamint az azok mellett a huzalok részére szükséges furatok elkészítése után a lap két oldalát lecsiszoljuk, utána a korábban hígított lakkal legalább két sorral lekenjük. Erre a lapra később a felfúrt alkatrészeket felcsavarozzuk. Csavarozáshoz lehetőleg bontott sárgaréz csavarokat, anyákat, alátéteket használjunk. Ha ilyen nincsen, próbáljunk újakat beszerezni és beépítés előtt kénmájjal öregbítsük. A szerelőlap készülhet keménygumiból, bakelitből, stb. is.
3. A szerelőlapnak az előlaphoz történő erősítését eredeti panelsarokkal oldhatnánk meg legcélszerűbben. A Barta és Társa 1930-as kiadás 31. oldalán találhatjuk meg. Helyette lehet 2 mm-es alu lemez csíkból is hajtani. Én ezt az alábbiak szerint oldottam meg: a hulladék anyagaim között találtam 50x50x5-ös melegen hegerelt alu szög profil idomokat, ebből 15 mm széles csíkokat ledaraboltam. A csík két szelvényén egyformára kirajzolt 4 db 2,4 mm-es lyukat fúrtam és abba M3-as menetet hajtottam (fúrtam). Az idomok feltakarítása-csiszolása után trisós oldatban kifőztem. Ezzel megszabadult a még rajtamaradt kosztól és ezzel egyidőben mesterségesen öregbített, matt pikkelyes alu felület keletkezett. Ha a szerelőlapot nem közvetlenül az előlap aljához csavarozzuk, akkor a megnövelt magasságnak megfelelően 10mm átm. köracél darabot (2db-ot) levágunk, annak fél végén 3,2mm-es furatot készítünk tetszés szerinti mélységben és ezután M4-es menetet fúrunk. A szerelőlap és az előlap rögzítését más-más módon is elvégezhetjük. A legegyszerűbb, ha az előlapot a szerelőlaphoz facsavarral rögzítjük.
4. Az előlappal kapcsolatban: ha netán a régi is megvan, át tanulmányozzuk hogy a korábbi furatokat hogyan tudjuk felhasználni, illetve a felesleget eltakarítani. Ha erre van esélyünk akkor probléma nincsen. Letakarítjuk és felrakjuk az alkatrészeket. Ha nincs előlap, ez más nagy gond, hogy mivel pótoljuk. Az ötletskála bőséges. Kérdés, a felsoroltakból mivel rendelkezünk. Ezek: keménygumi, eternit (pala), bakelit (lehetőleg ne textilbakelit, mert ezt később gyártották), keményfa deszka, alumínium lemez, farostlemez, stb. Ezek közül valamelyik biztosan van. Ha mindegyik lenne, én a keménygumit választanám, ez volt az elterjedt. Egyben ez volt a legolcsóbb is. Ezt a Taurus gyáregységeiben, valamint műanyag alapanyagot forgalmazó cégnél van remény keresni, elsősorban úgy hogy elfekvő anyagot.

Ha van gumijavító ismerősünk, ők a szerszám nagyságának megfelelő méretben tudnak keménygumit sütni. Csak az a kérdés akarják-e? Ha igen, nem lehet gond.

5. Az előlapi kezelő szerelvényekkel kapcsolatban: A 180 fokos beosztású ideális méretű 100 mm átmérőjű forgatógombból legkevesebb 1, de 2,3 db is kellene! Beszerzése majdnem lehetetlen. Ha a sors úgy adja hogy került vagy esetleg van, az ezeken meglévő hiányosságok megszüntetésére hívnám fel a figyelmet. Ezek: hiányzik a belső rögzítő kengyele, Ezt egy másikból le tudjuk mintázni. Ha sárgarézlemez csíkból csináljuk, az sohasem fog berozsdásodni. Az eltelt 70 év után óhatatlan hogy a gomb külső széle valahol ne sérült volna meg. Ezt egy lapos reszelővel óvatosan megsimítjuk. A következő gond, ha a fok beosztás vagy a számfelirat egyáltalán nem vagy alig látszik. Előzőleg jól letakarítjuk a forgatógombot, utána fehér zománcfestékkel egy kis ecsettel a korábban befestett részt újra festjük. Ügyelve arra hogy a gomb markolat részét ne fessük be. Teljes megszáradás után a zománcfesték eredeti hígítójával beáztatott ruhadarab segítségével a feleslegesen fennt maradt festéket lemossuk. A gomb többi részét méhviasz felvitelével egy korong vagy négyszögletes idomúra alakított posztó vagy filc segítségével felpucoljuk. Ezt a módszert javaslom a beépített összes alkatrészekre (forgó, foglalat, cső, stb.). Ezt a műveletet lehet végezni praktikusan tv-nézés közben is.

Az előlaphoz visszatérve, javaslok egy felírattábla készíttetését a korábbi fantázia névre. Ugyancsak célszerű az előlapra a legszükségesebb jelöléseket felvésetni.

(folytatjuk) *Turányi József*
(Debrecen)

Viktória 1935?

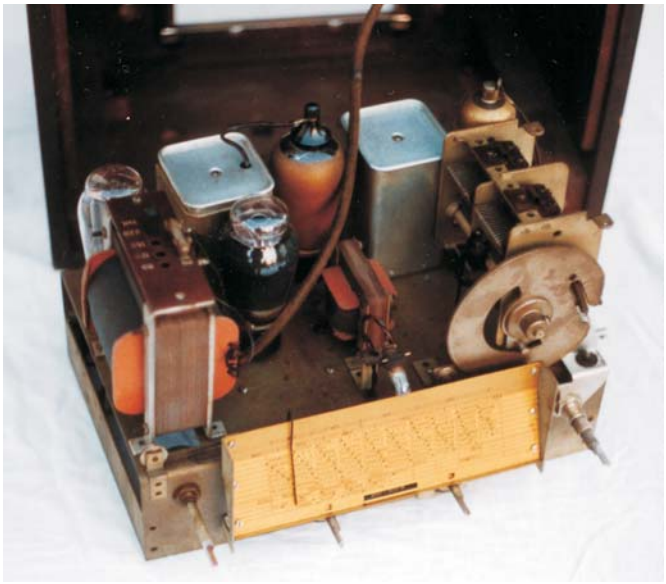
A decemberi számban ismertetett "Bajnok" után magától értetődik, hogy utána testvérét, a "Viktóriá"-t is bemutassam. Igaz, csak egy rövid, nem teljes ismertetést adok közre.

Ez a készülék egy igen bonyolult 3+1-es reflex-szuper. Kapcsolási rajzot egyelőre nem adok róla, részben mert erről a készülékről sem lelhető fel eredeti kapcsolási rajz, a kirajzolás pedig főleg a tekercsrendszer bonyolultsága miatt nagyon időigényes lenne. Erre most nem vállalkoztam, vagy ha más vállalkozik rá, akkor előbb tudnám közzé tenni. Egyébként becslésem szerint 4-5 db-nál több nincs a gyűjtőtársak birtokában, jóval ritkább mint a Bajnok, vagy az Astra Volt-Ohm, és ez a készülék már igazi ritka magyar típusnak számít. Ezért a kapcsolási rajz sokak számára nem is jelentene egyelőre segítséget, viszont a készülék megismerése mindenképpen hasznos, mert ha valaki véletlenül "belebotlik" egy ilyen készülékbe, tudja "hová tegye" is azt, milyen készülékről is van szó.

Mint minden kisebb cég által gyártott készüléknél, ennél a típusnál is nagyon kevés információ áll rendelkezésre. Tulajdonképpen csak a Márton Pál cég ismertetésére és a megmaradt készülékre támaszkodhatunk, ezért tettem kérdőjelet a cím után. A reklám szerint létezett a Viktória 1935, melynek leírása mindenben stimmel a képen látható készülékkel, illetve ránézésre is látszik hogy testvére a Bajnok 1935-nek. A belső szerkezet is hasonló, az alkatrészek azonos típusúak. Sajnos ezen a készüléken nem szerepel sehol típusszám, felírat, mely igazolná, hogy pontosan mi is a készülék megnevezése. Ezért volt nehéz ennél a készüléknél is a beazonosítás, melyet a fentiekben leírt összehasonlítások azt hiszem eléggé kétséget kizáróan igazoltak. Hozzáteszem, hogy erről a rádióról sehol sem találtam képpel ellátott reklámot vagy egyéb ismertetést; a már említett "Amatőr"-ben megjelent Márton Pál ismertetőn kívül. Sajnos ennél a készüléknél sem tudhatunk sokat a gyártóval kapcsolatban, illetve a Bajnok ismertetése után kapott segítség alapján nagyon valószínű, hogy az Ericsson gyár telephelyén készült (lásd a Témák rovatot).

Felépítésében ugyanúgy igényes készülék mint a Bajnok: gerjesztett dinamikus hangszóró, réz lemezre szitázott skála, komolyan kivitelezett tekercsrendszer. A skálán alul 2 kicsi 4x4 mm-es nyíláson a potenciométerek állását lehet látni, középen a hosszúkás nyílásban a hullámkörzetet lehet leolvasni. Érdekes megoldás, a block tömböt a doboz oldalán felül helyezték el. Okos megoldásnak tűnik: nem kap annyi meleget mint a sasszin, ami ugye a blokkoknak nem használ.

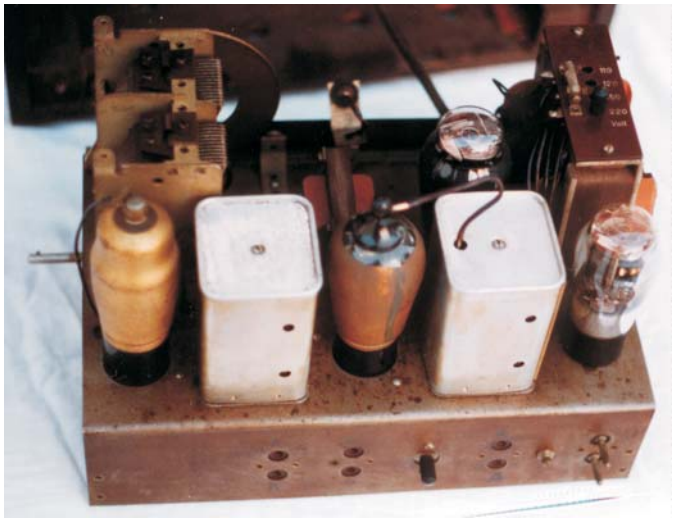

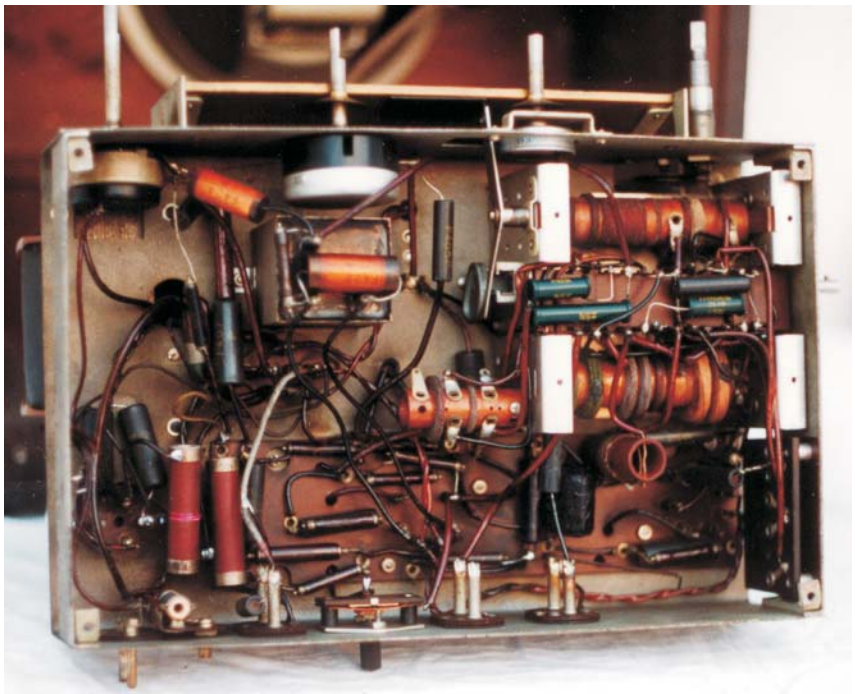
Csövei az akkor legmodernebbnek számító AK1 októda, a KF-ben Philips E444 binóda mint KF erősítő és a reflex kapcsolás miatt mint hangfrekvenciás erősítő és mint az első két funkciós cső, demodulátor dióda is. A végcső Philips E443 pentóda, egyenirányítócső Philips 1805. Hullámkörzet: 18-60 m RH, 200-600 m KH, 1000-2000 m HH. A két szélső nagyobb kezelőgomb KRT6569, a két kicsi KRT6570 jelzésű, az oldalsó hullámváltó gombon nincs jelzés, de azonos a Philips Junior hullámváltó gombjával. A készülék dobozának hátsó alsó peremén található egy négyjegyű szám, (a Bajnoknál is) valószínű ez a készülék gyári száma: 2445.

Ennél a készüléknél is kérem, ha valakinek van róla információja, kérem jelezze.

Kóger László

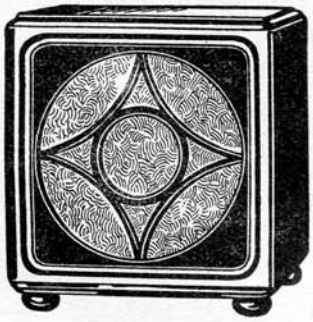
— Tudja-e szomszédasszony, hogy a hang 300 000 kilométeres sebességgel halad.

— Istenem, istenem! Akkor nem csoda, ha annyi szerencsétlenség történik.

Blaupunkt

Téli sportot nem üzhet, az idő rossz. Egyetlen vigasza a jó rádió. Legyen önző és vegye a legjobbat:

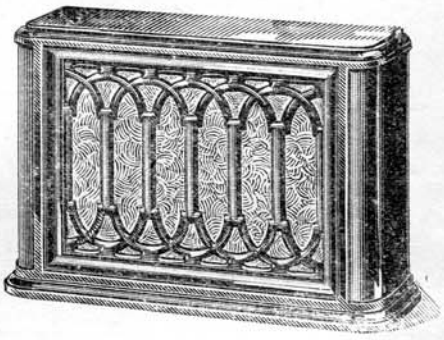
BLAUPUNKT HANGSZÓRÓKAT

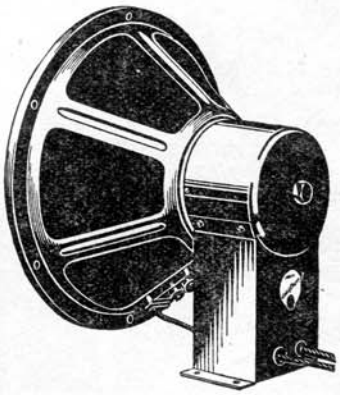
29 K

101 K

59 K

Dinamikus hangszóró

Blaupunkt

Forrás: Rádió Ujság 1930/7.szám

Témák

Talán sokak számára furcsa, hogy miért kell úgy körbejárni egyes készülékeket, miért ilyen bonyolult egyes készülékek azonosítása, miért nincs tipusszáma? Pedig sajnos ez van, a kis cégek sokszor semmilyen felirattal, ismertetőjeggyel nem látták el készülékeiket, nincs róluk információ, ezért nehéz sokszor a beazonosítás, a készülék felismerése, s ez előfordult néha a nagyobb cégeknél is. Például az Orion régi első darabokon (7023, 7016, 7015 stb.) sincs semmilyen gyártóra utaló jelzés, tipusszám, még az Orion embléma sem, de az Orion készüléknél könnyű helyzetünk van, elég jól ismertek a tipusai (azért van néhány ismeretlen, ritka tipusa is). Ugyanígy érdekes az Ericsson gyár is. Vannak készülékei a 20-as évekből melyek el vannak látva a gyári, kerek alakú jelzéssel, aztán vannak ismeretlennek számító itthon gyártott készülékei a 30-as évekből melyek már hangszóróval egybeépített rádiók, és ezek közül is van ami gyári Ericsson emblémával ellátott, de van amelyiken nincs semmilyen felirat.

Bonyolódik a helyzet azzal is hogy a gyárak bérmunkában is vállaltak készülékgyártást. A Philips készülékek 1935-től (Junior, Októdaszuper) 4 éven át az Ericsson telephelyén készültek, természetesen mint Philips készülékek. A hasonlóság miatt a Bajnok és a Viktória is nagy valószínűséggel az Ericsson gyárnál készülhetett, de ettől még nem biztos hogy Ericsson készüléknek számít.

Viszonylag könnyű az azonosítás az Astra, Bodnár Jenő, Márton Pál, Sziksz rádióknál, ezeknél is megtalálható a gyári embléma, viszont nincs semmilyen jelzés a készülék tipusára, nevére vonatkozóan (a Szikszofon "Big Ben", "Fenomén" tipusoknál megtalálható). A BAPO (Barta és Társa) és a Belgráder készülékeknél általában nincs jelzés, de néha van (Bapo "Turul" nál van). A Palace Rádió, az Amrad (Hidy és Tsa), az Echo (Vörös Rezső) cégek is használtak valamilyen formában gyári jelzést, de esetleg nem minden készüléken.

A többi, most nem említett kisebb cégnél is lehetnek gyári jelzések, de erről nincs pontos információ vagy esetleg egyáltalán nem is használtak. Ezért van az, hogy néha egyes reklámból, rekámkiadványból, évjegyzékekből, újságcikkekből derül ki egy-egy készülék hovatartozása, mibenléte. A fentiekből kiindulva megállapíthatjuk, hogy előfordulhat az az eset is hogy a gyári jelzések és az információ hiánya miatt sohasem fogjuk már pontosan megtudni egyes név szerint ismert kisebb cég által gyártott készülékről, hogy hogyan is nézett az ki, illetve gyüjteményünkbe került került készülékről nem tudjuk meg, ki gyártotta azt.

Sajnos probléma az is hogy a kis cégek készülékeit elég nehéz felismerni az amatőr készülékek közül. Elég sok régi készulék kerül elő melyet ebben az időben amatőrök készítettek. Nagy rutin kell hozzá, hogy az ebbe a kategóriába tartozó készülékekről viszonylag megfelelő véleményt alkothassunk. A gyári készülékeken viszont gyakran fordulnak elő "amatőr" megoldások, még a nagyobb gyáraknál is. Ezért mielőtt egy ilyen jellegű készülékhez hozzányúlunk és nem ismerjük pontosan a tipust, ajánlatos tanácsot kérni hobbitársaktól, vagy másik készüléket megvizsgálni ha van rá lehetőség.

Kóger László

CSERE - BERE

ADOK - VESZEK

Hírdetéseket lehet feladni:
Kóger Lászlónál T.: 06-22 381-649, 06-30 9791-456 8000 Székesfehérvár, Sajó u. 9.

MÁR KAPHATÓ

Mint eddig is minden évben, a **RÁDIÓTECHNIKA ÉVKÖNYVE 2000** is nagyon sok érdekes cikket közöl a gyűjtők, restaurátorok, a csöves technika és a technikatörténet iránt érdeklődők számára. Csak néhány kiragadott írás ezek közül: Hrabál László: A Vatea gyár története, Simoncsics László: 2+1-es készülékek restaurálása, Plachtovics György: Csöves sztereoerősítő, Borbás István, Fábián Tibor: Technikatörténet évszámokban, Pálinkás Tibor: A méter-sztori, Balázs B. Dénes: Egy gépadó Magyarországon, Mednyánszky László: Katonai rádiók amatőrkézben.Ezen kívül olvashatunk a kábeltelevíziózásról, a memóriaáramkörök fejlődéséről, az oszcillátorok fáziszajáról, az etalonfrekvencia- és pontosidőadó rádióállomásokról stb., és sok érdekes építési leírást is találunk az évkönyvben.

Régi katonai rádiók, régi hanglemezek, 78-as is, táskagramofonok, rádiók, régi rádió alkatrészek, tekercsek, nagyobb telj. ellenállások, műszerellenállások, egyéb, tv-k anyagárban, régi telexgépek, filmvetítő 8, 16 mm-es, régi műszerek, operatív magnók. Érdeklődni az esti órákban. Nagy Antal új címem: Szolnok, 5000 Szél út 1. T.: 56-423-129

NOSZTALGIA RÁDIÓ
SZÍNESBEN!

Mostantól az újságunk megvásárolható **CD-n színesben!** Nagy felbontású részletgazdag színes képekkel, PC-s formátumban. A CD a megtekintéshez szükséges ingyenes programot is tartalmazza. Ára: 800.- Ft/db.

Munkácsy, Kékes, Budapest, Alba régia, Munkácsy Color, stb., Egyéb tv-k eladók: Pallai Tamás T.: 53-356-531

Keresem megvételra a CK1, CF3, CB2, CF7, CL2, CY2 csöveket, valamint lemásolásra a Minerva 514U kapcsolási rajzát. Szabó László T.: 246-2546 este

Háború utáni Orion és Videoton rádiók eladók, vagy elcserélhetők.
Pick József T.: 33-440-673

Keresek Telefunken 646 Mesterszuper skálaüveget, vagy roncs dobozt.
Irházi S. 22-348-362 nappal.

Eladó gyári csomagolású 1T4 UCH42 200.-/db, ECL80, UCH81, UCL82, valamint használt TV csövek 100.-/db áron. Keresek R104-hez tápegység csatlakozót. Nagy Attila T.: 457-7175 napközben, 226-7384 este

Forrás: Rádió Ujság 1930/7. szám

A kiadvány megjelenését támogatta:
PIREMON NYOMDA Debrecen, Tel.: 52-458-900 fax: 52-458-904
FUN-TYPE REKLÁMIRODA Budapest, Tel./fax: 212-7326, 06-20-9428-007